

PULA
Náczihegy
Tükör-Spiegel

XXXIV. évfolyam

1. szám

Pula, 2023. július 29., szombat

Pula, Náczihegy 2023

*„Minden jó rendtartásnak feje és fundamentuma az isteni félelem és tisztesség”
(A szőlőhegy 1817-ben írott törvénykönyvéből)*

Helytörténeti folyóirat

Megjelenik minden évben július utolsó szombatján

Kiadja a Pulai Náczihegy Kerítbarát és Tájégonozó Egyesület (PUNKTE)
és a Német Nemzetiségi Önkormányzat

Szerkesztő: Nagypál Szabolcs

Főszerkesztő: Nagypál Gábor

Polgármesteri beszámoló (Pula, 2023. júl. 16.)

Kedves Pulaiak, nárczihegyi telektulajdonosok, kedves olvasó!

„Rohan az idő” – mondja egy régi sláger. Ismét elérkezett a zárszámadás ideje.

Az élet szinte évente más-más komoly meglepetésekkel szolgál, újabb és újabb akadályokat gördít elénk. Lassan hozzá kell szoknunk az állandó olyan kihívások „túléléséhez”, amelyek meglepetésszerűen érnek bennünket, és sajnos az előjelzések ellenére sokkal hosszabb időszak alatt – egyre nagyobb terheket rónak ránk.

A szomszédunkban zajló háborúnak a befejezése még várat magára. Ennek hátrányos hatása a gazdaságra és az energiaellátásra beláthatatlan változásokat okozhat. A bérek nem tudják követni a pénzromlás növekedését, így a családok nehezebben tudják az eddigi életszínvonalukat biztosítani.

Az energiaárak elszabadulása komoly fejtörést okozott. Mivel a Faluház fűtése a többszörösére emelkedett, gázra van kialakítva. Szerencsére van napelem a Faluházon, így másfajta megoldásként a klub (esetleg a könyvtár) fűtésére klímaberendezést szereltettünk. A többi helyiségben alacsonyabb hőfok lett beállítva. Az enyhe tél miatt szinte nulla volt a fogyasztás.

Az önkormányzatunk életében fontos szerepet tölthettek be a pályázatok. Eddig sem mindig sikerült a tervezett fejlesztésekre támogatást nyerni. A tavalyi évben már csak egy kisebb összeget sikerült elérnünk. A benyújtott sikertelen pályázataink után az idei évben nem is jelentek meg pályázatok. Egyedül az út-járdaépítés jelent meg, olyan kevés pénz jött azonban a választókerületbe, hogy azt csak a valóban rászorulóknak nyerték el.

Mivel nem tudunk mindig segítségre várni, úgy döntött a testület, hogy saját erőből vásárolunk egy kistraktort. Több irányba érdeklődtünk, kikértük néhány lakos véleményét, végül egy CAPTAN traktor mellett döntöttünk. Vásároltunk hozzá egy szárazúzó és egy (tereprendezésre és hóeltakarításra használható) vonólapot.

A tavasz folyamán egy profi, használt, háromkéses fűkasza-adaptert sikerült beszereznünk. Így a már meglévő utánfutóval együtt sok munkát meg tudunk csinálni. Hogy legyen helyünk ezek tárolására, a régi kistraktort és az önjáró kaszát eladtuk.

Az eddig megszokott ütemben kaptuk a szociális tűzifa támogatást, 2023-ban már tavasszal be kellett nyújtanunk a kérést. Szerencsére ismét lehetőségünk van ezzel a rászorulókat támogatni.

Az idén a Belügyminisztériumhoz nyújtottunk be kérelmet, egyedi elbírálásra, a falubuszunk cseréjére (hiszen nem látjuk esélyét a közeljövőben ilyen pályázat kiírásának), ám ezt a háborús helyzetre hivatkozva *nem* támogatták.

Részt vettünk az „Eger-víz” projekt keretében elnyert kulturális pályázatban, a 13 pataki településsel a Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa programokhoz kapcsolódóan. Délelőtt a Tálodi-forrásnál vízhez kapcsolódó népdalokat hallgattunk, délután a német nemzetiségi hagyományainkat felelevenítő fűvös zenekarral vonultunk a Kráter-kőpark és geológiai bemutatóhelyre. Itt színdarabot, anyák-napi köszöntőt, vizes-piskóta sütőversenyt és a fűvöszenekar koncertjét élvezhette a közönség.

Az éghajlatváltozás hatásait mindannyian tapasztaljuk. Az évszakok összemosódása, a nagy hőség-szárazság, a hirtelen lezúduló csapadék, a villámárvizek, mind-mind érzékenyen érinti a falunk lakóit is. Azt hiszem, a patak vízszintjének szinte napról-napra változásai ezt nagyon jól érzékeltetik. A talajvízszint csökkenése érzékenyen érinti a kiskertekben és a szántóföldeken gazdálkodókat. A jelenlegi állapot helyett, nagyobb vízmegtartás és az árvizek elkerülése érdekében, Pula–Vigántpetend–Taliándörög–Kapolcs–Monostorapáti közösen nyújtott be pályázatot a „Eger-víz Jövője” címmel a *Life Logos 4 Waters* pályázati lehetőséget megcélözva. A megváltozott időjárás miatt egyre több fórumon javasolják mindenkinek, hogy a környezetünk védelme érdekében nagyobb odafigyeléssel gondozzuk az udvaraikat, kertjeinket, közterületeinket. Az eddigi gyakorlattal ellentétben (3-4 cm) egy kicsit magasabb legyen (5-6 cm) a lenyírt fű magassága, így jobban megtartja a nedvességet. Ne várjunk el mindenhol „pázsit” minőséget. Olyan területeken, ahol nem szükséges (kivéve a játszóteret, a közterületet, az utakat, a temetőben a sírok közötti részt, a rendezvények helyszínét) lehetőség szerint várjuk meg a mezei virágok életciklusát. Kerüljük ezek kiirtását, ezzel elősegítve a hasznos rovarok elszaporodását. Lehet, hogy egy kicsit másképp néz ki

így a környezetünk, de talán ezzel is segítjük a természetes környezetünk megmaradását. Talán kicsit kevesebb a munka és az üzemanyag-ráfordítás is.

A testületünk folyamatosan kapja a megkereséseket a régi rendeletek jogharmonizációjára, illetve új rendeletek elfogadására. A 10-15 éves jogszabályokat kell naprakésszé tenni. A felgyorsult életvitel, a gyakran megváltozó ingatlan-tulajdonviszonyok, a szemléletváltozások is szükségessé teszik a falusi élet és a falusi lét „védelmében” olyan szabályok meghozatalát, amelyek ezeket rögzítik (a közösségi együttélés alapvető szabályai, a közterülethasználati és az építésügyi szabályok). Ezeket a kormányhivatal minden alkalommal ellenőrzi, csak utána lépnek hatályba. Mindenki hallott már róla, hogy a harangszó, a kaskukorékolás, a kutyaugatás, vagy az amúgy is szabályozott munkazaj sok helyütt okozott gondot az „öslakosok” és a nyaralók közt. Ezekkel ellentétben az új tulajokat a közterületen kialakítandó saját parkoló, a más kapubejárójába, a tűzcsapnál parkolás, esetleg a hétvégi bulizás zaja, a bejelentés nélküli építkezések, és hogy ezekkel megváltoztatják a környezetet, amely miatt itt vásárolták az ingatlant, már nem zavarják. Minden adandó alkalommal javaslom, kérem, hogy a későbbi viták elkerülése érdekében lehetőleg már vásárlás előtt tájékozódjanak a helyi szabályokról, és a telek kimérése is legyen az első feladatok közt. (Sok hasznos tájékoztatás van az „Üdvözl a Balatonfelvidék” című EKF-es kiadványokban.)

A tavaly nagy port felvert elkerülő út tervezése a napokban lépett egy következő szakaszába. *Környezeti hatásvizsgálati eljárás elindításáról* kaptunk értesítést a napokban. Legjobb tudomásom szerint jelenleg a kedvező, zöld nyomvonal a befutó. Igaz, nem hivatalos forrásból jutott tudomásomra, és mint sok más építkezés (például a Veszprémi körgyűrű), ez is el van halasztva.

Még két nagy változás van folyamatban, amely az egész országra kiterjed. Az egyik a hulladékgazdálkodás, amelyet a MOHU vett át. Még nem alakult ki a pontos gyakorlat. A vízi közművek állami kézbe kerülése a másik változás. Ez egy sokkal bonyolultabb eljárás. A lakossági ügyfelek remélhetően nem nagyon veszik majd észre a szolgáltató váltásokat.

Itt a vége, fuss el véle! Ami így nem is igaz. Se vége, se hossza a változásoknak. Ennek ellenére, önkormányzatunk takarékos gazdálkodásának köszönhetően, biztos pénzügyi háttérrel rendelkezik. Igyekszünk a lakosság által jelzett közösségi gondokat megoldani.

Nyitottak vagyunk minden jó ötletre, de az ötletgazda ne csak ötleteljen, hanem a saját munkájával vegyen is részt a megvalósításban. Köszönöm a testület, a falugondnok Jáger Tamás és a falunk jó értelemben vett „mindenesének”, Holczerné Ildinek a munkáját.

Köszönöm azok munkáját, akik a rendezvényeink lebonyolításban hosszú évek óta részt vesznek. Most már csak a sok-sok munkával dédelgetett szőlő-gyümölcsös (egyéb) Náczihegyi birtokosoknak szeretnék jó termést és sok-sok boldog órát a „hegyen”. Lejék örömeiket a birtokon családjuk és barátaik társaságában.

Baráti üdvözzel:

Szenger István Bálint
polgármester

Ünnepi gondolatok

Visszatekintve a tavalyi náczihegyi ünnepre, elmondhatjuk azt, hogy tartalmas és szórakoztató volt.

Néninger Jánosné Péti Máriának a szellemes műsorvezetésével a jól szerkesztett előadás nagy tetszést aratott a szépszámú közönség sorában.

Korbély Barnabás az ünnepi beszédében a környezetünknek, különös tekintettel a Geoparknak az értékeit, valamint az érdekességeit foglalta össze.

A helyi fiatalok kedves versmondása után Csukárdi Sándor színtársulata mutatta be nagy sikerrel a kacagtató *A lajstrom* című vásári komédiát.

A hagyományaink folytatásaként Steierlein József náczihegyi szőlősgazda öntözte meg (két jövőbeli gazda kíséretével) a Szent Ignác-szobor lábát.

A 2022-es ünnepen készült néhány képet mellékeljük.

A szerkesztőség nagy-nagy köszönettel tartozik a 34. évfolyamát megélő Pula-Náczihegyi Tükör-Spiegel idei száma minden közreműködőjének.

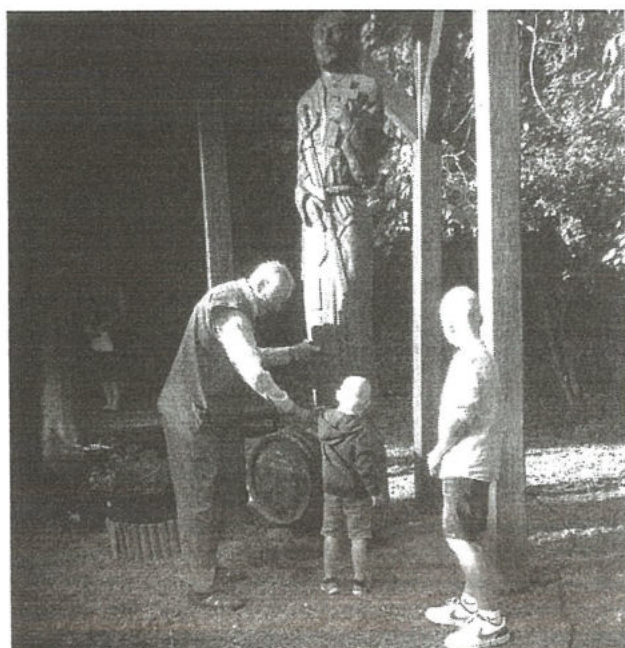
Ismételten buzdítunk minden helybéli lakost, hogy a gondolatait, a közösségi, valamint a családi emlékeit írja le, ezzel is gazdagítva kiadványunkat.

Várakozással tekintünk az idei ünnepünkre. Csóka János pálos szerzetest szeretettel fogadjuk, hiszen a pálosok a közvetlen környezetünkben, Nagyvázsonyban évszázadokkal ezelőtt nyomot hagytak.

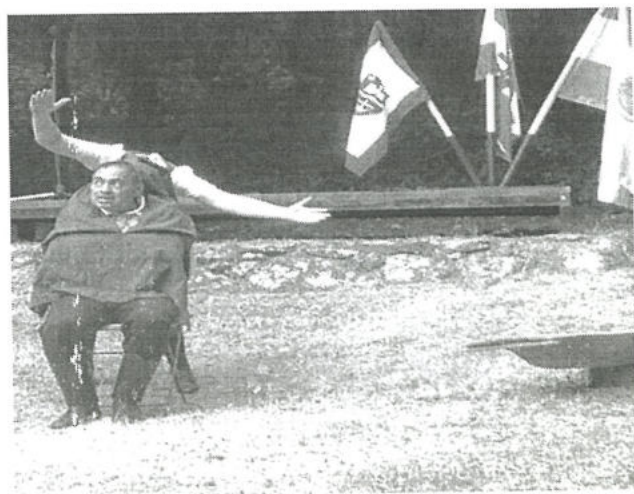
A 2023-as műsor összeállításáért és a megszervezéséért nagy köszönettel tartozunk Bús Máriának és Jáger Tamásnak.

Szeretettel várunk 2023 júliusának az utolsó szombatján is mindenkit a Szent Ignác-szoborhoz.

Nagypál Gábor

Csukárdi Sándor társulata és a műsor képei

Háromszáz év

A hazai német nemzetiségi közösséget érintő nagyon fontos évfordulóról kell megemlékeznünk.

Háromszáz éve, 1723-ban, a pozsonyi országgyűlésen a *Pragmatica Sanctio*, a Kúria felállítására és egyéb törvények mellett ekkor fogalmazták meg a németek Magyarországra telepítésének jogi kereteit.

A törökök kiűzése után az ország egyes területei elnéptelenedtek, ezért az uralkodó osztálynak szüksége volt munkaerőre.

Az ekkor elfogadott törvény rögzítette azokat a feltételeket, amelyeket az áttelepülni kívánóknak, illetve a földesuraknak teljesíteniük kellett.

A dunabogdányi barátainknak a meghívására részt vettünk a helyi Önkormányzat, valamint Német Nemzetiségi Önkormányzat megemlékezésén.

A helyi polgárok műsor keretében idézték föl a XVIII. század elejének németföldi gazdasági-társadalmi viszonyait, az elszegényedés, illetve túlnépesedés okozta körülményeket.

Korabeli leírások alapján mutatták be, hogy milyen kedvesnivaló tájékoztatások terjedtek a gazdag magyar vizekről és földekről.

Egy azokból az időkből származó német verset és magyar fordítását az alábbiakban olvashatunk.

Az útnak induláshoz súlyos döntéseket kellett meghozni, ami családok szétszakadásához vezetett. Abban az időben nem lehetett arra gondolni, hogy újra látják egymást.

A törvénynek megfelelően férfiak egyedül nem jöhettek, emiatt a kalandvágó ifjaknak meg kellett házasodniuk és az előírásnak megfelelő pénzzel kellett rendelkezniük.

Az igen kedvelt gyülekezőhely Ulmnak a városa volt, amely egy dunai kikötővel rendelkezik. Külön „iparág” alakult ki a szállítás megoldására.

Felvirágzott a hajóknak és a tutajoknak az építése, amelyeken a Dunát, a dunai körülményeket jól ismerő hajósok szállították a kivándorló családokat.

A zsúfoltság miatt az utazás nagyon kimerítő és veszélyes volt. A célállomás elérése után szétszedték a tutajt, a faárut eladták, a hajósok visszatértek Ulmba és rövidesen indultak az újabb csoporttal.

Az új telepések élveztek bizonyos előnyöket (a házhelyhez területet és építési anyagot is kaptak), emiatt azokon a területeken, ahol volt megmaradt magyar lakosság, kezdetben feszültség alakult ki.

Az egymásra utaltság, a nehéz körülmények közös megoldása, az egymástól tanulás során kapcsolatok és barátságok alakultak ki.

A hazánkba érkező német telepések a szorgalmukkal hozzájárultak az ország talpra állásához.

A következő évtizedek, évszázadok során a leszármazottak a munkájukkal, a tetteikkel, a helytállásukkal hitet tettek amellett, hogy a hazájuknak tekintik Magyarországot.

Nagypál Gábor

„Das Ungarland ist's reichste Land,
Dort wächst viel Wein und Treid,
So hat's in Günzburg man verkünd't,
Die Schiff' stehn schon bereit,
Dort geits viel Vieh und Fisch und G'flüg,
Und taglang ist die Weid',
Wer jetzo zieht ins Ungarland,
Dem blüht die gold'ne Zeit.”

„Magyarhon oly gazdag föld,
Terem bor, jó kenyér
Úgy szól Günzburgban a jóhír
Szállj hajóra s ne félj!
Sok jószág, hal és kövér szárnyas,
Legelője tágas.
Kinek magyar föld az otthona,
Arra aranykor köszöni”

Történetek egy más világból

Ezerkilencszányolcvanat – vagy nyolcvanegyed? – írtunk. Bányamérnök hallgató voltam az akkor még Miskolci Nehézipari Egyetemen, amelyet mi röviden csak Miskolci Nehéz Egyetemnek neveztünk.

A nyári szünetben meglátogatott Pulán a három kollégiumi szobatársam, és kirándulás gyanánt hová is vittem volna őket máshová, mint a csingeri bányamúzeumba.

Többször voltam már korábban is ott, de ekkor egy számomra még ismeretlen szikár, mosolygós öregúr fogadott bennünket.

Miután kifaggatott, hogy kik vagyunk, és honnét jöttünk, rögtön kiderült, hogy jól ismeri Pulát, mivel ő is itt nőtt fel a faluvégi kanászházban, mint a valamikori Rénes nevezetű községi kanász valahányadik gyermeke.

(Később tudtam meg apámtól, hogy tizenvalahány gyereke volt az öreg Rénesnek, de mindegyik fiának valamilyen szakmát adott.)

Az ő múzeumi vezetése azért volt számunkra életre szóló élmény, mert ő a bemutatott eszközöket, gépeket nemcsak látta a kiállításon, hanem annakelőtte használta is, lévén, hogy tizennégy évesen beállt csillésnek Ajkán.

Az elbeszélése nyomán egy olyan, számunkra már szinte elképzelhetetlen világ tárult a szemünk elé, amelyről egyébként legfeljebb csak olvashattunk.

Imre bácsi ekkor hetvennégy éves volt, tehát 1920 tájékán kezdte a szakmai pályáját, és nekünk úgy tűnt, mint az ajkai bányákban olykor fellelhető őskövelemek: régi idők itt maradt tanúja.

Szerencsés napot választottunk a kiruccanasunkhoz: hétköznapi pangás volt a múzeumban, így hát Imre bátyánkat senki más nem zaklatta, mondhatni teljesen kisajátíthattuk a hosszúra nyúló látogatásunkon.

De látszott rajta, hogy ő is élvezzi, hogy mesélhet a régi időkről, amely számára csak nemrég volt, de nekünk már történelem.

A legjobb meseládáját akkor nyitotta ki, amikor megtudta, hogy nemcsak ismerjük az egyetemen Zambó professzor urat, de tanít is bennünket.

Zambó János számunkra félisten volt. Ma sem értem, hogyan lehet valakinek a maga szelíd módján olyan varázslatos egyénisége, mint neki volt.

Ha megjelent valahol, minden szem rajta volt, minden fül őt hallgatta. Valahogy nem lehetett nem rá figyelni.

Mint kiderült, Imre bácsi és a mi legendás professzorunk szoros munkatársak lettek. De hogyan lett a valahai csillésfiú Zambó János közvetlen munkatársa? Az igazi mese itt kezdődött:

– Zambó János a háború után megnyitotta a padragi bányát, majd az ötvenes években az egész ajkai szénmedence igazgatója lett.

Sűrűn lejárt a bányába, és szeretett ott elbeszélgetni az emberekkel. Velem is eldiskurált néhányszor, és valamiért megtetszettem neki, mert egyszerű vājár létemre elkezdett különböző ügyintézési feladatokkal ellátni.

Őt nemigen érdekelte, hogy kinek milyen iskolája van, csak azt nézte, mire alkalmas. Ilyen módon már jó ideje végeztem különböző műszaki szervezési-vezetési munkákat, amikor egyszer csak hivatott.

Avval fogadott, hogy „Imre, te veszed át a csingeri bányavasút vezetését!” Én hiába hangoztattam, hogy nekem nincsen semmi ilyen irányú végzettségem, nem értek sem a joghoz, sem a pénzügyekhez, ő hajthatatlan maradt:

– Jó eszed van, meg tudod csinálni! Majd kapsz magad mellé egy jogászt, meg egy pénzügyest, és ha bármi gondod lesz, fordulj hozzám!

És úgy lett. Szépen beletanultam a dologba, és évekig vezettem az egész vasúti rendszert mozdonyostul, kocsiparkostul, pályástól, mindenestül, amikor hoztak a minisztériumban egy olyan rendeletet, hogy az országban minden széles nyomtávú vasutat át kell adni a MÁV-nak.

Amikor erről megkaptam a felszólító levelet Budapestről, úgy éreztem, hogy ez már túl nagy feladat nekem.

A bányauzem keretében üzemeltetni az egy dolog, de egy ilyen hatalmas értékű és eszközállományú létesítményt leltár szerint átadni, az már túl nagy falat.

Ekkor akartam először kihasználni Zambó János segítségét, amellyel akkor biztatott, amikor rám testálta az egész mindenséget.

Elvittem hát neki a levelet, mondván, hogy ezt kaptam, most segítsen! Ő szépen végigolvasta

az egészszet, majd mosolyogva visszanyújtotta: – Imre, ehhez te már jobban értesz!

Az öreg ekkor kihúzta magát, és büszkén ezt mondta: – Ezután úgy adtam át az egészszet az üzem állományából a MÁV-nak, hogy egyetlen reklamációt sem kaptunk!

Hiába, no, Zambó Jánosnak mindig jó szeme volt. Ő az ajkai évei után a Közép-dunántúli Szénbányászati Tröszt főmérnöke és igazgatója lett, majd a miskolci egyetemre került, engem is ott tanított.

Az ő nagy művének, a padragi bányának a pulaiak életében a háború utáni szűkös világban nagy jelentősége volt.

Az élelmiszert még csak meg tudták termelni, de addigra már ezer szálon függtek a külvilágtól.

Szükségük volt petróleumra, amely nélkül a hatvanas évek elejéig, a villany bevezetéséig bizony sötétben ülhetek volna odabent, amely főleg télvíz idején vett volna el rengeteg időt a munkától.

Koptak, tönkrementek a szerszámok, és bizony vasat, és abból készült eszközöket pénz nélkül nem tudtak beszerezni.

A ruházkodáshoz szükséges anyagok nagy része már régtől gyáripari termék volt, ahhoz is pénz kellett.

Pénzt ebben az időben a környékünkön leginkább a bányáknál lehetett szerezni. Padrag és Úrkút stratégiai fontosságú volt az állam számára, a bányászokat nem hagyták pénz nélkül.

Ők a pulaiakhoz képest ellentétes helyzetben voltak: pénzük volt, de abból nehezen jutottak ennyivalóhoz.

Ekkoriban a pulaiak eljártak a padragi bányába dolgozni. Munkásjárat, busz még nem létezett, gyalog kellett megtenni Padragig az utat naponta kétszer: műszak előtt, majd utána is.

Fiatal koromban még mesélték az akkori öregek, hogy bizony nem hajnalban, hanem még éjszaka kellett indulni, hogy fél hatra odaérjenek.

Végigrobotolták a műszakot, azután irány haza. Néha annyira fáradtan estek haza, hogy az ágy jobban vonzotta őket, mint a vacsora.

Dühöngött a szénecsata, és ahogyan akkoriban mondták: „Mi győztünk! A szén maradt alul!” Még nagyon kezdetleges volt a gépesítettség.

Egy hétig fűrték végig a szénhomlokot kézi fűróval, amely egy hosszú fűrószárból állt, az egyik végén a vágóél, a másikon pedig a keresztbe ráerősített fanyél. Azt kellett nyomni a lyukba, közben kézzel tekerni. Elképzelhető a

hatékonysága. Amikor evvel végeztek, betöltötték a lyukakba a robbanóanyagot, elrobbantották, majd egy hétig lapátolták a szenet a csillékbe, és tolták ki a szállítóvágatba.

„Nem fehér embernek való munka” – szokták mondani, de hát odalent nem is tűntek annak.

Az úrkúti mangánbányának volt még jelentősége a pulaiak számára, de nem a férfiak, hanem az asszonyok számára.

Ők kosárba pakoltak szalonnát, sonkát, kolbászt, ki mit tudott nélkülözni, majd azt a fejükre tették, és irány Úrkút, a Kabhegyen keresztül.

Ott eladták a finomságokat a bányászoknak, majd indultak a pénzzel haza. Ha valaki ezt nem tartja jelentős teljesítménynek, csinálja utánuk!

Amikortól e megpróbáltatások már elmaradtak, az élet még sokáig bizony nagyon emberpróbáló volt.

Idővel lett Termelőszövetkezet, de a hatvanas évek elejéig ott fizetést nem adtak, csak év végén, a zárszámadáskor derült ki, hogy a szövetkezetnek mekkora volt a tiszta haszna.

Ekkor derült ki, hogy egy munkaegységre mennyi pénz jut, és abból ki mennyit kap. Évközben meg éltek, ahogy tudtak.

Utóirat: Ugyan nem egy pulai történet, a kor hangulatát azonban jól bemutatja az alábbi történet, egy öreg bányásztól, közvetlenül a háború utánról:

– Én tizennégy éves koromban álltam be csillésnek a brennbergi bányába. A fejtésben olyan gyenge volt a szellőztetés, hogy a melegtől mindenki tiszta pucér volt, a ruhát nem lehetett elviselni. Kaptam párnak egy sváb lányt, vele toltuk kifelé a szénnel teli csilléket.

Elöttem képszerűen megjelent, amit az öreg mondott, de mai ésszel annyira valószínűtlen volt a dolog, hogy közbevágtam:

– De Gyula bácsi, a sváb lány is pucér volt?

– Hát persze, hiszen mondtam, hogy nem lehetett a ruhát elviselni!

– De Gyula bácsi, fiatal legényként nem okozott neked problémát, hogy ott hajlong előtted egy magad korabeli lány?

Az öreg jelentőségteljesen végignézett rajtam, és evvel zárta a történetét:

– Abban a melegben neked se okozott volna.

Szabó Ildikó: Szárnyak zenéje

(Szerkesztő: Rideg Zsófia és P. Gulyás Márton, archív anyagok: Rideg Orsolya)

Budavári főorvosnő barátunk közvetítésével Rideg Zsófi megajándékozott az édesanyja gondolatait, idézetgyűjteményét, dalait, rajzait és színházi fényképeit tartalmazó kötettel. Ezúton is hálásan köszönöm!

A könyvből egy széles látókörről, minden irányban érdeklődő, érzékeny művészt ismerhetünk meg, aki a színészi pályája során mindvégig hű maradt az elveihez.

A magyar haza és nyelv iránti szeretet kiterjedt nála a szűkebb „hazára”, Pulára is. Most közreadott – 2011 februári – írása hitvallás a régmúlt és a közelmúlt magyar történelméről és a kedves falujáról, Puláról.

A könyvet ajánlom minden kultúra iránt érdeklődő olvasónak. NG

„Népek Krisztusa, Magyarország”: Egy szoborkompozíció terve

A pulai temetőben, ahol szüleim nyugsznak, van egy nagyon szép, modern ravatalozó.

Pár éve mögötte, a fal mellett, a földön, egy régi kőkeresztet találtam, ötfelé széttörve. Külön a Krisztus-hely, külön a korpusz, a két kar, és az INRI-felirat.

Később vettem észre, hogy még két kisebb darab is van a kőkeresztből, tehát összesen hét. Ennyi darabra szakították szét Magyarországot Trianonban! – döbbsentem rá.

A trianoni döntés szinte gyermekkorom óta élénken él mint trauma bennem. Nemcsak azért, mert több generáción keresztül a családom szenvedő alanya volt a következményeinek, hanem mert mélységesen felháborítónak és igazságtalanságnak érzem: egy addig is méltatlanul sokat szenvedett nép keresztrefeszítésének.

1956-ban pedig, amikor mint főiskolás minden tüntetésen, felvonuláson és tömeggyűlésen jelen voltam, mérhetetlen csalódást okozott nekem és sokunknak, hogy a nagyhatalmak és Nyugat-Európa elnéztek a szenvedéseink fölött.

Majd 2006-ban, a forradalom ötvenedik évfordulóján, amikor fegyvertelen, békésen ünneplő embereket vertek, rugdostak, lőttek gumilövedékkel, és hurcoltak el a rendőrök – aminek szintén szemtanúja voltam –, a Nyugat megint csak befogta szemét, fülét és száját. S most, a jelenben, 2011-ben vicsorgó ordasként rágalomhadjáratként támadtak erre a kis népre, amely nekem szülőhazám.

S amikor ezt a széttöredezett, földön fekvő, szép Krisztus-keresztet már sokadszor láttam, mert temetőbeli látogatásaimkor valami újra és újra odavitt hozzá, egyszercsak – mint egy sugallat – a Márai-verssor jutott eszembe: „Népek Krisztusa, Magyarország”.

És arra gondoltam, hogy ezt a törött kőkeresztet – mint később megtudtam, a XIX. századból valót – melyet pár éve villám sújtott darabokra – valahol ki kellene állítani, hogy aki látja, ráébredjen, mi is történt az utóbbi évtizedekben a magyar néppel. Nem fegyveres harcra akarnék ezzel buzdítani – Isten őrizzen meg attól minket –, a visszacsatolás ma már elképzelhetetlen, eljárt felette az idő, hanem nemes szellemi harcra, amihez persze fel kell nőni, öntudatra kell ébredni!

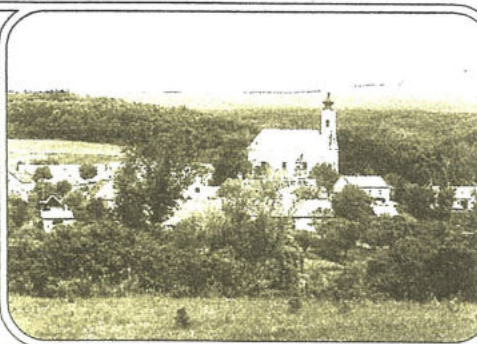
A megvalósítás, kompozícióba illesztés már egy szobrászművész feladata lenne; én mint nyugdíjas színésznő ehhez nem értek. A helyszín kiválasztása sem az én feladatomban, de a szívem szerint én ezt a szoborkompozíciót a Pula határában, erdőszélen fekvő Szent Ilona-kápolna romjai mellé képzelem el.

Mivel a közelben két kolostorrom van – egyik a szomszédos Nagyvázsonyban (pálos rendi), a másik a tálodi erdőben (bencés, majd ferences rendi) –, minden évnek egy bizonyos napján (esetleg augusztus 20-án?) zarándoklatot is lehetne szervezni: Vázsonyból indulva, érintve a pulai Szent Ilona-kápolnát, és a tálodi romok mellett lévő domboldalon koncerttel befejezni.

Pula, Veszprém Megye, 2011. február

Szabó Ildikó

Pula, száz év különbséggel

Pula ősi pecsétje

Pulai kereszt

Tétován lépkedtem
Hazafelé lassan,
A nyáresti alkonyban
Magamba merülve,
Elhagyva halomban
Sok elvetélt álmot,
Sok letört virágot,
Amiért hiába hajoltam,
S öleltem magamhoz,
Csak tövisét éreztem
Közel a nyakamhoz,
Amikor váratlan
Mekongdult hangosan
Távoli templomunk
Rekedtes harangja,
S csak zúgott és morajlott
Fülemben a hangja,
Hogy vezeklő imára
Szólítsa köröttem,
Fényes glóriával
Lebegve fölöttem
Az egész világot.

De én csak ballagtam,
Mentem és tapostam,
Lépteim elnyújtva
A porban és homokban,
Meg-megállva,
Elgondolkodva,
Mert minden kondulásra
Újra és újra
Millió miértek,
Kérdések zúgtak
A fejemben szüntelen
Sorban, és vártak,
Várva a válaszra,
Teljesen hiába.
Míg egyszer csak
Hirtelen megálltam,
S a lombok közt csendesen
Membújva egy elhagyott
Útszéli keresztet találtam.

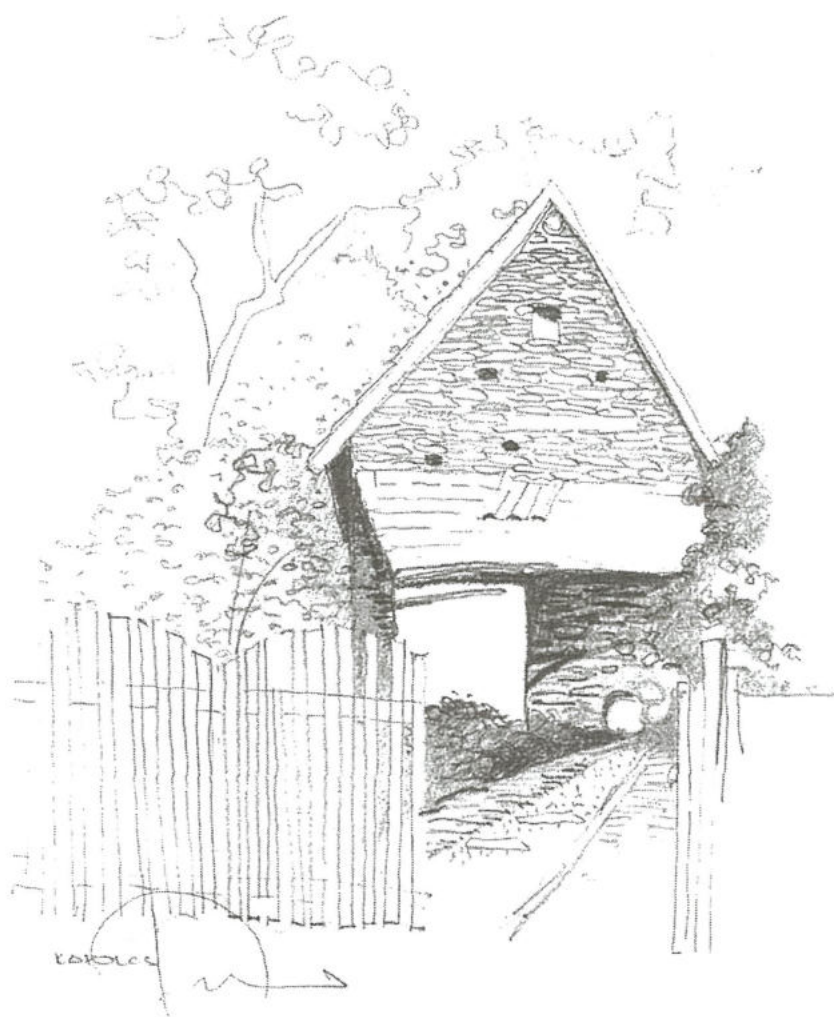
Néztem a rozsdás
Vaskerítés mögött
A felállított kőkereszt
Kifeszített ágát,
S hallgattam monoton
A harangszó imáját:
„Fáradt vagyok, Uram,
Lelkem is nyugtalan,
Lábam is erőtlens,
Ne hagyj el, Istenem!
Ne hagyj még elvesznem,
Dolgom végezetlen,
Adj erőt, türelmet,
Megértést, bőséget,
Adj hozzá jó kedvet,
És jó egészséget!
Ne hagyj, hogy hiába
Boruljak nyakadba,
Hallgass meg, könyörgök!
Itt állok magamban.”

Csak vártam és merengtem,
Percekig, órákig...
Amikor váratlan
Egy szárny suhant felettem,
Vagy talán szellő szállt,
Halkan és nagy ívben,
S rám hajolt szelíden,
Alig észrevétlen.
Nem tudom, álmodtam,
Vagy csak képzelődtem,
De egyszer csak ott álltak
Mögöttem fényesen,
Összekulcsolt kézzel,
Akik e keresztet
Valaha ácsolták,
Hogy eltitkolt életük
Terheit lerakják –
S mint megbékélt szívek,
Most velem énekelnek;
Lássátok feleim
Ti jó pulai hívek.

Pula, 2022. május 15.

Krizsán András

Krizzsán András grafikái

Pulai rendezvények (2022 ősze – 2023 nyara)

Az elmúlt évekhez hasonlóan kisebb-nagyobb rendezvényeket szerveztünk Pulán, akár külön az önkormányzat, a német nemzetiségi önkormányzat, a PUNKTE és a PIK.

Úgy gondolom viszont, hogy a legtöbb rendezvényünk közös munka volt, hiszen minden egyes év elején együtt beszéljük át, hogy melyik szervezetnek milyen ötletei vannak, és hogyan tudjuk a másik rendezvényét segíteni, esetleg támogatni.

2022 október végén tölklámpa-faragásra és mindenszenteki koszorúkészítésre vártuk a kézműveskedni vágyókat.

Szerencsére már évek óta sikeresnek mondható ez a program, hiszen kicsik és nagyok együtt ügyeskednek.

Majd folytatódott a Károly–Márton napi búcsúi rendezvénnyel, amely egyben mindig az újbor ünnepe is.

Hiszen lehetőséget adunk a helyi gazdának, hogy újborkóstolóval járuljon hozzá a rendezvényhez.

Ezt követte december elején a Mikulás érkezése, aki pónifogattal járta körbe a településünket, és minden gyereknek ajándékot juttatott személyesen.

2023 első rendezvénye egy forraltbor-főző verseny volt. Ez a második verseny volt, hiszen még 2019 év végén a PIK szervezésében volt az első ilyen alkalom, azután a világjárvány miatt a következő években sajnos nem sikerült a megszervezése.

Ez a kis rendezvény is egy igen jó példa arra, hogy nincsen szükség hatalmas dolgokra ahhoz, hogy jól érezze magát, aki szeret közösségbe járni.

Eljött végre a tavasz, és áprilisnak az utolsó napján hagyományainkhoz hűen májusfát állítottunk.

De még a fa felállítása előtt népes gyermeksereg gyűlt össze a faluház udvarán, akik a szülők és a nagyszülők segítségével feldíszítették a fát.

A májusfaállítás után pedig egy kötetlen beszélgetéssel egybekötött szalonnasütés keretében pihentük ki a munkát.

Május 7-én, vasárnap, Eger-víz napot tartottunk: ez a rendezvény egy nagy projektnek a része.

Ezt a Kapolcsi Kulturális és Természetvédelmi Egylet pályázta meg és nyerte el a Veszprém–Balaton 2023 projektnek a tágabb keretein belül.

Délelőtt túráztunk, egészen a Tálodi-forráshoz, ahol Juhász Réka népdalénekest hallgathattuk meg.

Délután pedig a Schnaps Kapelle Fúvós együttesel zeneszóval menetben a Kőparkig sétáltunk, ahol a Csillaghajó Produkciós Műhely előadását tekinthettük meg.

Ezt követően a programok között volt nevezés Kövecses Mónival, illetve Juhász Réka énekeinek hallgatása.

Továbbá, a Schnaps Kapelle Sváb Fúvósegyüttes koncertje, Eger-vizes piskóta süteménysütő verseny eredményhirdetés.

A 2023-as Pulaiak Napja – Falunapra (június 3.) visszaemlékezve úgy foglalnám össze az eseményt, hogy egy szerintem jól sikerült pótgyereknap volt.

Természetesen nemcsak gyerekeknek szóló programok voltak, de úgy tűnt, hogy az ért a legjobban célt az idei évben.

Szerencsére nagyon sok helyi gyerek és környékbeli unoka játszhatott a Best Kft. által hozott játékokkal.

Ez azután egészen este hét óráig le is foglalta a gyerekeket, na meg persze az őket felügyelő szülőket, nagyszülőket, testvéreket.

Mindeközben, sőt már kora délutántól, a tujfák árnyékában sürgölődtek a különböző főzőcsapatok.

Nekik ezúton is hatalmas köszönetet mondunk, hiszen legalább az egész aznap délutánt, de van olyan csapat, akik már a délelőttöt is a főzésre és annak előkészítésére áldozták, így nem maradt éhes, aki ellátogatott a rendezvényre.

A rendezvényen a zenekarok és az egyéb fellépők sorát este egy batyus bál zárta a faluházban.

Holczer Balázs

PULAIÁK NAPJA

- falunap -
2023. 06. 03.

16.00 – 19.00 között a faluház udvarán:
Szórakoztató játékos,
interaktív program gyerekeknek
és arcfestés, csillámtetkő

16.00 – 19.00 között a Faluházban:
Csocsózási, ping-pongozási lehetőség
Hurrá itt a nyár! - rajzpályázat alkotásainak
megtekintése

16.00-tól a faluház udvaron:

- Rendezvény megnyitója
- TrendBand akusztik koncertje
- Sztankovszky Miklós
vidám operett műsora
- Májusfa kidöntés
- Vacsora

19.00-tól a faluház udvaron:

- Zenél az Andrej Akusztik Duo

21.30-tól a faluház nagytermében:
Batyus bál Mészáros Gyulával

A vacsorára regisztrációs jegy váltható:
Holczer Baláznál, Jáger Tamásnál
és Holczerné Ildinél,
vagy e-maïlben jelezve a pula@pula.hu-ra
küldött üzenettel!

Minden
pulai gyermeket
ajándék jégkrémrel
várunk
a rendezvényen!

A program szervező
és támogatói:
Pula Község Önkormányzata
Német Nemzetiségi
Önkormányzat Pula
Pula Falugazdálkodási
Központ

KÁROLY-MÁRTON NAPI BÚCSÚI RENDEZVÉNY

2022.11.05. SZOMBAT

15.00:

- Fráter Erzsébet botanikus
előadása: A Biblia növényei

16.00:

- Ünnepélyes megnyitó
- Nagyvázsonyi Mesevár Óvoda
műsora
- Kézművesfoglalkozás
gyerekeknek a Német
Nemzetiségi Önkormányzat
jóvoltából

17.00

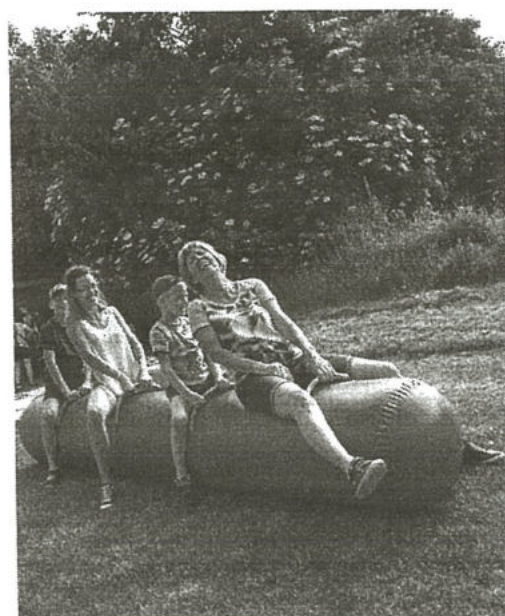
- Borkostoló: Bemutatkozik a Lídia
Borház borása
- Kötetlen beszélgetés
harmonikaszó mellett

NÉMET
NEMZETISÉGI
ÖNKORMÁNYZAT

PULAI NÁCZIHEGY
KERTBARÁT ÉS TÁJGONDOZÓ
EGYESÜLET

PULA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Beszámoló a PUNKTE egy éves tevékenységéről (2022/2023.)

A Pulai Nácihegy Kertbarát és Tájgondozó Egyesület beszámolója az eddigi gyakorlat szerint a Tükör-Spiegel megjelenéséhez igazodva a tavalyi Ignác naptól (2022. július 30.) 2023. július elejéig tart.

2022. augusztus 6-án pulaiak és nácihegyiek autóbusszos kiránduláson vettek részt. A komáromi Monostori-erődöt és az ászári Jászai Mariemlékházat látogattuk meg.

A Monostori-erődben nemcsak a katonai létesítmény múltját szemlélhettük meg, de a katonaviselt férfiakat és a fiúkat a honvédelmi eszközök kiállítása is lenyűgözte.

Nagyon tetszett a pékkiállítás is, amelynek keretében nemcsak a kenyér- és péksütemény-sütés eszközeit szemlélhettük meg, de ki volt állítva egy-egy konyharészlet az 50-es, 60-as és 70-es évekből, amelyekben minden felnőtt a saját gyermeki otthonának részletére ismerhetett.

A kirándulás költségeit (autóbussz, belépőjegyek) döntő részben a Német Nemzetiségi Önkormányzat támogatta.

Nagy esemény évről évre az őszi Károly-Márton nap. 2022. november 5-én kiváló gyermekprogramok, kézműves foglalkozás szórakoztatta a kicsinyeket.

A felnőttek Fráter Erzsébet botanikus előadását hallgatták, amelynek a hasonló című könyv alapján a Szentírás növényei volt a témája.

A vetítés mellett több, a Földközi-tenger környékén honos növényt vagy annak magját, rostját is bemutatta.

A Várpalota-Pétfürdő Kertbarát Kör Egyesület 2023. április 1-én tartott megyei borversenyt kistermelők részére.

Ebben az évben ezen csak két szőlősgazdánk vett részt, pedig még többeknek van szőlőjük. Mindkét résztvevő ezüstérmet nyert borával.

2023. május 20-án az egyesületünk közgyűlést tartott. Ennek a legfőbb napirendi pontja a kincstárnok választása volt.

Zékány Lajosné, Erzsike, a korábbi kincstárnokunk váratlan halála, szomorú elmenetele miatt új kincstárnokot kellett választanunk, ennek megfelelően az alapszabályt is módosítanunk kellett.

Némi hiánypótlás után mára bejegyezték a változást. Az új kincstárnokunk Nagy-Molnár Dóra.

Petőfi Sándor születésének 200 éves évfordulóján indult egy civil kezdeményezés, amely az általunk már ismert Kovács Gyula pórszombati erdész által szaporított székelykeresztúri származású körtefákat népszerűsítette, ajánlotta elültetésre országsszerte.

Beszálltunk a pályázatba, hoztunk is egy derék kis fácskát, amelyet Jáger István telkén, védett helyen, a kerítésen belül ültettünk el.

A lelkes ültetőcsapat Jáger István (Stefan), Jáger Tamás, Tokolics László és Vörös Kristóf volt. Petőfi körtefájáról ebben a lapszámban másutt részletesebben olvashatunk.

Az elnökünk, Jáger Tamás ebben az évben is határidőre benyújtotta az adatszolgáltatásokat: a jelentést az OBH felé, az adóbevallást és a statisztikai jelentést.

A hungarikum-pályázatunkat az idén megismételtük. Sajnos, most már csak digitális anyag készülhet az értékeinkről a támogatásból. Az eredményről még nem kaptunk értesítést.

2023. június 3-án a nácihegyiek közül többen részt vettünk az Önkormányzat által rendezett jó hangulatú Falunapon.

A pulai lakosok apraja-nagyja is vidáman töltötte a délutánt. A Faluházban kiállították a gyermek rajzverseny rajzait, s számos játéklehetőség volt a gyerekeknek.

Sor került a májusfa kidöntésére, jókat beszélgettünk, finom pörkölteket ehettünk. Jó zenék szórakoztatták a közönséget, este batyus bálra került sor.

Ebben az évben fényképpályázatot is fogunk hirdetni, tehát mindenki igyekezzék kihasználni a nyarat a jó témák megörökítésére.

Augusztus 25–27 idején Várpalotán a Thury-várban bemutatkozunk a Nemzetközi Kertbarát Kiállításon.

A megelőző napokban kiállítható borokért és terményekért sorba járjuk majd a hegyi gazdákat.

Bús Mária,
a PUNKTE titkára

Erzsikére emlékezünk

Nagyon nagy veszteség érte az egész közösségünket: idén elhunyt Zékány Lajosné Erzsike.

Hosszú-hosszú évek óta a Náczihegynek a szorgos polgárai voltak, a férjével, Lajossal együtt.

Az Egyesületünknek a pénzügyeit évek óta ő intézte, igen nagy hozzáértéssel és szakszerűen.

Az évváró beszámolói mindig pontosak és közérthetőek voltak. Erzsikének mindenkihez volt néhány barátságos szava.

A kedves mosolyát az alábbi – egy kiránduláson készített – képpel idézzük meg, Steierlein Józsefné Ancika és Nagypál Gáborné Pannika társaságában. Szeretettel búcsúzunk Erzsikétől, a Jóisten kegyelmét kérve azt kívánjuk: nyugodjék békében.

PETŐFI KÖRTEFÁJA

a magyar irodalom egyik legkülönlegesebb gyümölcsfája

A költőutód, Kányádi Sándor a múlt század ötvenes éveiben *Haldoklik az öreg tanú* címmel írta meg. Versének kezdősorai kerültek Székelykeresztúron arra körtefacsonkra, amely már akkor is a végét járta.

*Haldoklik az öreg tanú,
Petőfi vén körtefája.
Azt beszélik, ő látta volt
verset írni utoljára.*

A nevezetes körtefa az egykori Gyárfás-kúria kertjében állt. 1849. július 30-án este, a fehéregyházi csata előtt itt töltötte utolsó estéjét és itt költötte el vacsoráját Petőfi, a kúriát akkor bérlő Varga család és más barátok körében. A bivalytejes és túrós puliszkás vacsorára a bérlő Varga fia emlékszik vissza.

Nyolc órakor már javában folyt a vacsora a Gyárfás kúria udvarán, melyben többen vettek részt, így a polgári elemből a kivégzett Gálfy Mihály is, a Makk-féle összeesküvés fő vádlottja. Vacsora után, mely igen jó hangulatban folyt le, kimentek a kertbe, s ott letelepedve a padokra, igen vidám társalgás közt csakhamar énekre

gyűjtottak (Bolyai Gergelyné, a rokonság és testvérem, Róza igen szép hanggal rendelkeztek), »A virágnak megtiltani nem lehet« című dallal nyitva meg. Ilyen hangulatban maradt a társaság éjjelig. Éjjel után mindenki távozott a szállására. Búcsúzásakor megígérte Petőfi, hogy ha a harc szerencsés kimenetelű lesz, vissza fog térni. []

Öreg körtefa, Loudon, J. C.: *Arboretum et Fruticetum Britannicum...*, 1844

A vacsorának még egy színes mozzanatára lettek figyelmesek a vendéglátó gazdák. Petőfinek megtetszvéen a csalogányhangú Varga Rózsika, egy három versszakból álló költeményt írt az emlékkönyvébe, mely sajnos a tűzvész martaléka lett.

Az öreg körtefa Petőfi egyetlen élő tanúja, emlékszik vissza Mikó Imre is, Petőfi egyik legjobb kutatója az 1970-es években. „Mondják, hogy a Gyárfás család időnként marhavérrel öntözte meg a tövét, és így maradt meg... Nemegyszer ültettek melléje fiatal csemetét, de nem fogant meg.”

A Tündérkertben Kovács Gyula begyűjtötte és továbboltotta a körtefa utódainak termőágát – a hajdanvolt Gyárfás-kúria eredeti körtefájának utódát, melyet még a 19. század második felében mentett meg egy lelkes, Petőfi-kultuszt ápoló székely atyafi. A fa gyümölcseről jelenleg annyit tudunk, hogy lédús és igen ízletes, egyszínű sárga őszi körte, szép és csábító felülettel – pomológiai azonosítása időt vesz igénybe. Mindezzel együtt igen becses történeti emlék – ültessünk Kárpát-medence-szerte Petőfi körtefájából!

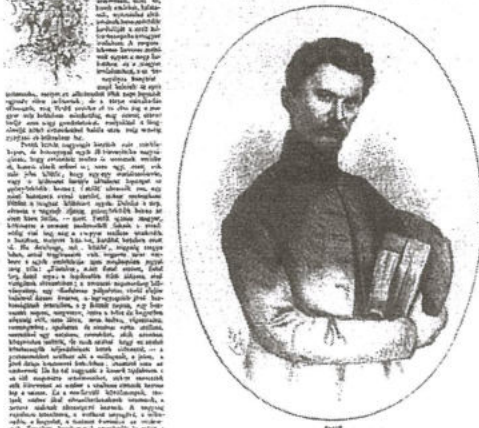
Ambrus Lajos – Kovács Gyula:
Tündérkerti pomológia című könyvéből

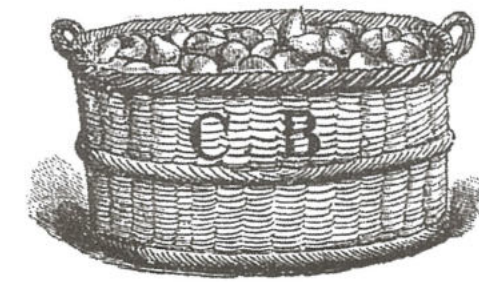
XL. ÉVFOLYAM. 1874. 33. SZÁM. BUDAPEST, AUG. 16.

Alapítványi igazgató: ...

PETŐFI
A költő életéről és munkásságáról szóló cikk a lapban.

PETŐFI

Magyarország és a Nagyvilág, 1874
Vajkörte, USDA Pomological Watercolor Collection, 1919
Gyümölcszállító kosár, Gyümölcsészeti és Konyhakertészeti Füzetek, 1890

Petőfi körtefája Pulán

„Petőfi körtefája” címmel egy felhívást tett közzé ez esztendő március elején a Magyar Kultúráért Alapítvány a költő bicentenáriuma alkalmából.

A hagyomány szerint a költő az utolsó estéjét 1849. július 30-án Székelykeresztúron, a Gyárfás-kúria kertjében, egy terebélyes körtefa alatt töltötte, és másnap e városkából indult a fehéregyházi útjára.

A pályázathoz hazai, valamint külhoni közösségeknek a jelentkezését várták, a feltétel pedig egyrészt Petőfi körtefájának az újraültetése volt.

Másrészt pedig az, hogy gyűjtsék össze a saját falujuknak, régiójuknak a legjellemzőbb gyümölcsfáit, illetve az ehhez kapcsolható néprajzi örökséget (históriák, legendák, dalok, ételek stb.).

A munkát Gyümölcsoltó Boldogasszonynak a napjáig, azaz március 25-ig lehetett leadni.

A kertbarát közösségünk, a PUNKTE egy sikeres pályázatot nyújtott be, amelynek az eredményeként a közösségünket meg is ajándékozták Petőfi Sándor körtefájának egy oltványával.

A fácskát, amelyet Kovács Gyula pomológus oltott be, az ő pórszombati gyümölcsöskertjében vettük át, idén május hó végén.

A Tündérkert létrehozója begyűjtötte és továbboltotta a körtefa utódainak termő ágát, a hajdanvolt Gyárfás-kúria eredeti körtefájának utódát.

A fa gyümölcséről jelenleg annyit tudunk, hogy lédús és igen ízletes, egyszínű sárga őszi körte.

A kis körtefát több lehetséges helyszín kizárása után Jáger Stefán náczyhegyi gyümölcsöskertjében ültettük el. Így sarjad tovább a községünkben is Petőfi öröksége.

Jáger Tamás

Gondolatok a régi magyar gyümölcsfajtákról

A gyümölcsészet igen fontos része volt egykor a Kárpát-medencében élő magyarság kultúrájának.

Nagy hányattatások idején gyakran az egyetlen élelem a gyümölcs volt, amely az Őseinket megtartotta.

Egy ezredéven keresztül válogatták a gyümölcsöket, törekedve a legjobb fajták kiválogatására.

A fajtákat tartották meg, amelyeket nem fogott meg mindenféle „nyavalya” (vírus, baktérium, gomba, rovarkártevők) mert *vegyszert nem használtak*.

Őn se tegye! A vegyszer nem a fának használ, hanem az embernek árt. Nem tudhatjuk, hogy a ma kijuttatott vegyszerek később milyen hatással lesznek Önre, gyermekeire, unokáira.

Különösen a kezdeti időszakban azonban célszerű használni a fák védelmére a vízben áztatott csalánt, a mezei zsurlót, a dohányt, az atkák ellen a vízben oldódó olajokat – mindazt, amit a régiek is használtak.

A védekezési módok az egyes tájegységeken eltérők lehetnek, alkalmazza azt, ami a térségére jellemző, hogy a régi tudás megmaradjon. Ez akkor igazán hatékony, ha megelőzésként használja.

Nem metszették a fákat. A gyökér és a korona között van ugyanis egy természetes egyensúly.

A metszéssel, koronaalakítással ezt bontjuk meg, de amikor egy metszőollóval megmetszünk egy gyümölcsöst, az a fertőzés átvitele szempontjából hasonló ahhoz, mint amikor egy laboratóriumban egy tűt használnának reggeltől estig.

Természetesen, a metszésnek az elhagyását csakis a vad alanyra oltott fákkal tehetjük meg.

Az oltványok cserepekben vannak. Fontos, hogy a föld egyben tartásával *vegyük ki a cserépből*.

Az ültetőgödörnek, amennyiben nincsenek nagyon rossz termőhelyi viszonyok, akkor elegendő egy 70–80 cm mély, 30–40 cm széles lyukat ásunk.

Egy nagy lapát érett istállótrágyát tegyünk az aljába, és alaposan keverjük össze földdel, de

vigyázzunk arra, hogy ne legyen benne pajor, drótféreg.

A trágyával összekevert földet temessük vissza a gödörbe. A csemetének az ültetésénél ügyeljünk arra, hogy az oltás helye földbe ne kerüljön.

Az oltószalagot azonnal el kell távolítani, ha azt látjuk, hogy belevág a növénybe, de nyár végén, ősz elején mindenképpen. Június előtt azonban nem szabad levenni.

Az ültetés során jól iszapoljuk be a csemetét, ne tiporjuk azonban, merthogy lemegy róla a föld.

Alma, körte, valamint cseresznye esetén legalább 6–7 méterre, a többi fajta esetén pedig legalább 4–5 méter távolságra ültessük egymástól a fákat.

Az ültetés után a legelső évben még mindenképpen gondozásra szorul a növény, száraz időszakban hetente öntözzük, de nem kell túllöntöztetni.

Az oltás alatti ágakat, már amennyiben vannak, akkor a fáról folyamatosan el kell távolítani.

A fák nevét, kódját érdemes megőrizni, hiszen tájékoztatnak a származásáról, de arról is, hogy mire és miként használták az adott fajtát őseink.

Azért is fontos, mert lehet, hogy egy fajta utolsó példányainak egyike, amelynek megőrzésével Ön is hozzájárul a régi idők gyümölcskultúrájának megtartásához.

Kovács Gyula
(www.tunderkertek.hu)

Füben-fában orvosság: A levendula (*Lavendula angustifolia*)

A gyógynövény rovatunkat egy mindenki által jól ismert növényvel folytatjuk, amelyet a ennek megfelelően a legismertebb gyógynövények osztályába sorolnak.

A valódi levendula az ajakosoknak a családjába tartozó, 40–60 cm magas, félgömb alakú, örökzöld, évelő, mediterrán eredetű félcserje.

Jellegzetesen sziklakerti növény, liláskék virágzata június-júliusban díszlik. A színe, az illata mágnesszerűen vonzza a rovarokat (méhecskéket, lepkéket).

Már több ezer éve ismerték a gyógyászati célú felhasználási lehetőségét a sebek fertőtlenítésére, valamint az álmatlanság kezelésére.

Szárított virág alakban igen hosszú ideig eltartható, és még az illata is – hasonlóképpen – jó ideig érezhető.

Ilyen, szárított alakban anyáink, nagyanyáink ruhásszekrényeinek illatosítására, és azok molymentesítésére használták.

Divatos manapság az elalvást segítő, illetve molyriasztóként is felhasználható levendulapárnák alkalmazása, amelyek akár piacokon is beszerezhetőek, de ezeket magunk is egyszerűen elkészíthetjük.

Hogy lássuk, mennyire kedvelt növény manapság is, elég végigsétálnunk a településünkön (a falun és a Nácihegyen), több portán és a közterületeken is nagyon szépen díszelgő bokrokat találunk.

A növényt szaporítani legegyszerűbben a levágott hajtások dugványozásával vagy a cserjéknél szokásosan tősarjakról tudjuk.

A magról szaporítása sem lehetetlen, de ezek nehezen kelnek ki; ha valaki mégis meg szeretne próbálkozni ezzel a módszerrel, a cikk írója jó tanácsokkal tudja ellátni.

A gyógyító hatás szempontjából a legfontosabbnak a növénynek az illóolaját tartják.

Az illóolaja idegnyugtató, ezáltal pedig az aromaterápiának az egyik nagyon fontos alkotóeleme.

A hálósobában használva a lepedőre cseppentve jó alvást, fürdővízbe keverve pedig könnyed ellazulást eredményez.

A nyugtató és az elalvást segítő hatása nemcsak az illóolaj belélegzésével érvényesül, teaként alkalmazva (1–2 kávéskanálnyi virágzatból készítsünk egy csésze forrázatot) hasonló hatású.

Nyugtató fürdőhöz 20–100 g levendulavirágból készítsünk 2 liter főzetet, majd adjuk a fürdővízhez.

Magyarországon a levendula említésekor elsőként Tihany jut eszünkbe, ahol már évek óta *Levendula Fesztivált* tartanak a levendula virágzása idején.

Emlékezetes élménnyel gazdagodhatunk, ha egyszer betérünk ide (éppen a cikk írásakor ért véget a „XIX. Tihanyi Levendula Fesztivál és Levendula Hetek” programsorozat).

A levendulaszüret mellett ilyenkor kóstolhatunk levendula sört, levendula ízű kávét, levendulás fagyit. Ilyenkor itt minden a levenduláról szól.

A levendula másik fellegvára Pannonhalma. A Pannonhalmi Főapátság gyógynövénykertjében a XVII. század óta termesztik.

Itt említeném meg, hogy egy nemrég (2019. július 6-án a PUNKTE és a Pulai Német Nemzetiségi Önkormányzattal által) Pannonhalmára szervezett kirándulás alkalmával az érdeklődők személyesen is megtekinthették az ezeréves apátságot, annak gyönyörű gyógynövénykertjét, arborétumát is.

Éppen levendulavirágzás idején voltunk ott, a csodálatos levendulatenger mellett élőben is betekintést nyerhettünk a levendula illóolaj lepárlásának folyamatába.

Községünk lakosa, Bardon János (Fő utca 94.) a levendula virágából (a bodzavirághoz hasonló módon) szörpöt készít, a receptjét közzétesszük:

Hozzávalók: egy nagy csokor levendula, egy kg cukor, 1 l víz, 1 citrom, 1 teáskanál citromsav.

Elkészítése: a cukrot a vízzel egy fazékban elkeverve szirupot főzünk. Az így kapott lébe beletesszük a levendula levágott virágrészét, a felkarikázott citromot és a citromsavat, majd egy napig állni hagyjuk.

Másnap leszűrjük és a levet felforralása után forrón tiszta üvegekbe merjük. Száraz dunsztban hagyjuk kihűlni. A sötétebb virágú levendulából szép lilás árnyalatú szörp lesz.

Érdekességek:

– A növény neve egyesek szerint fertőtlenítő hatásából (a latin *lavare* – mosni) ered, mások szerint a színének (a latin *livere* – kékes színű) köszönheti.

– A levendulát az év gyógynövényének választották 2018-ban! Ezt a kezdeményezést a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság indítványozza évről-évre, bővebben a következő internet elérhetőségen olvashatunk: <http://evgyogynovenye.hu/2018/levendula>.

– A levendulának a hazai ipari célú termesztését Franciaországból származó tövek telepítésével 1920-ban Bittera Gyula növényszakértő indította el Tihanyban, az apátságtól bérelt területen.

A kísérlet annyira sikeres volt, hogy az ott termesztett levendula illóolaj tartalma meghaladta

a francia ültetvényen neveltekét, köszönhetően a levendula szempontjából eszményi feltételeknek, ami levendula esetén a magas napsütéses órák számában mutatkozik.

– A manapság igencsak divatosá vált hűsvéti locsolóvizeket egyszerűen csak kölninek hívjuk.

A Köln városában megálmodott világhírű „Eau de Cologne 4711” parfüm összetétele titkosan őrzött, a legfőbb alkotórészei azonban ismertek, melyek egyike a levendula.

– A napjainkban Európában a valódi – vagy más néven keskenylevelű – levendulát termesztik gyógyászati célra, a hagyományos népi gyógyászatban azonban egyéb fajokat is alkalmaznak.

A hatásosságát a nyugtalanság, az álmatlanság és az emésztési panaszok kezelésében tudományos bizonyítékok is igazolják.

Jelenleg vizsgálatok folynak a levendulavirág ígéretes antibakteriális, antioxidáns, sebgyógyító, gyulladáscsökkentő, valamint fájdalomcsillapító hatásaival kapcsolatban is.

(Felhasznált irodalom: wikipedia.org.)

Jáger Tamás

A veréb is madár?

(A 2004-es lapszámban megjelent írás újraközlése)

A falun élők legismertebb madarai a fecske és a veréb. Igaz, ezeken kívül többet is ismernek s különféle okok miatt szeretik vagy éppenséggel haragudnak rájuk. A fecskét meg a verebet is egészen kicsi korban megismerte a falusi gyerek, lány és fiú egyaránt.

Aztán élete során, s annak végéig e két repülő szárnyas kisállat kísérte és állt valamiképpen mindig nagyon közel minden parasztemberhez.

A fecskét szeretik, tisztelik és védik. Tavaszi érkezését minden évben nagyon várják. Nem csupán amiatt, hogy igen takaros, s szó szerint példás építőmunkával és szorgalommal készíti fészket.

Megbecsültségének fő oka – még a régi, hagyományos paraszti gazdálkodás idejétől kezdve – az életformával erősen összefüggő hasznossága. A korábbi földművesvilágbéli állattartással bizony együtt járt a sok-sok légy.

Elképzelhetetlen mennyiségű „bogár” tenyésztett faluhelyen, s keserítette a rendet és tisztaságot szerető ember mindennapjait. A fecskék pedig fáradhatatlanul kapják el röptükben a szemtelen legyek megszámlálhatatlan sokaságát egy-egy évben. Főként, amikor folytonosan éhes fiókáikat kell etetniük.

Az eresz belső hajlatára ragasztott fészkek alatti piszok miatt a háziasszonyok neheztelnek. A fecskék ugyanis már kezdő kicsi koruktól a fecskeház szűk bejárati nyílásán át végzik kívülre a „dolgukat”. Ennek eltakarítása korántsem jelentett számbavehető munkát.

Az egész éven át itt élő és itt is telelő veréb hasznosságáról viszont szó sem eshetik, alamizsnából él. Szemtelenségének talán legnagyobbika az, hogy igen gyakran birtokba veszi az előző vagy még korábbi évben készült fecskefészket, mielőtt az építők hazaérkeztek.

A kényelmes, védett és tisztántartott fecskeházban azonban nem folytatják az előző lakók rendszerető életmódját. A fészkekbe rondítanak! Meg is született a mondás: A veréb a saját fészkebe piszkít.

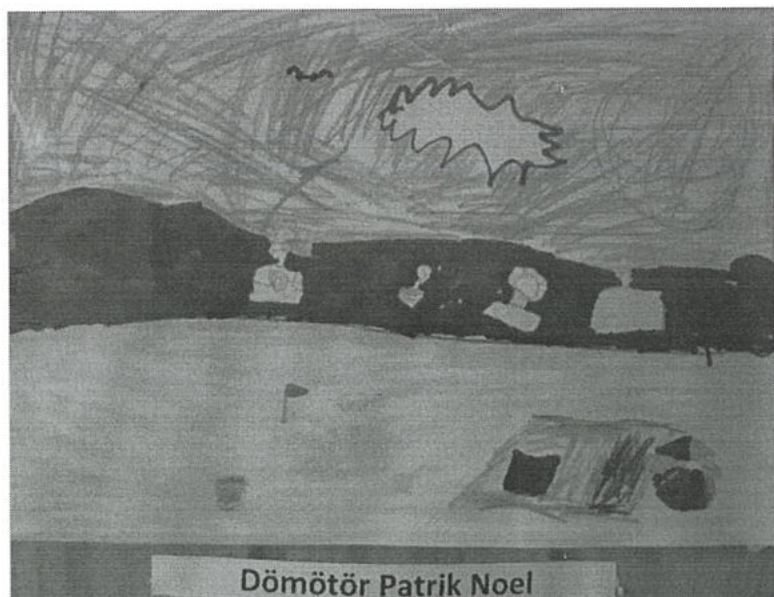
S ennek több változata van. „Csúnya madár az, amelyik a saját fészkebe piszkít. Rossz madár az, amelyik a maga fészket bepiszkolja. Nem tiszta madár az, ki fészket rútitja.” (Az idézetek O. NAGY Gábor *Magyar szólások és közmondások* című könyvéből valók.)

Bizony, csak az ornitológusok, a madártan tudósai ismerhetik, hogy milyen módszerrel nevelik a fecskeszülők kicsinyeiket a rendre és a tisztaságra.

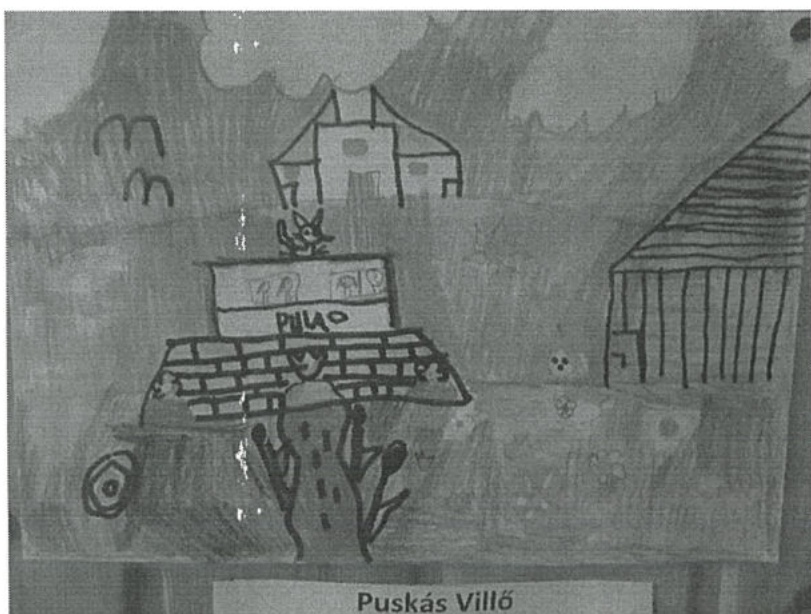
Reményi Antal

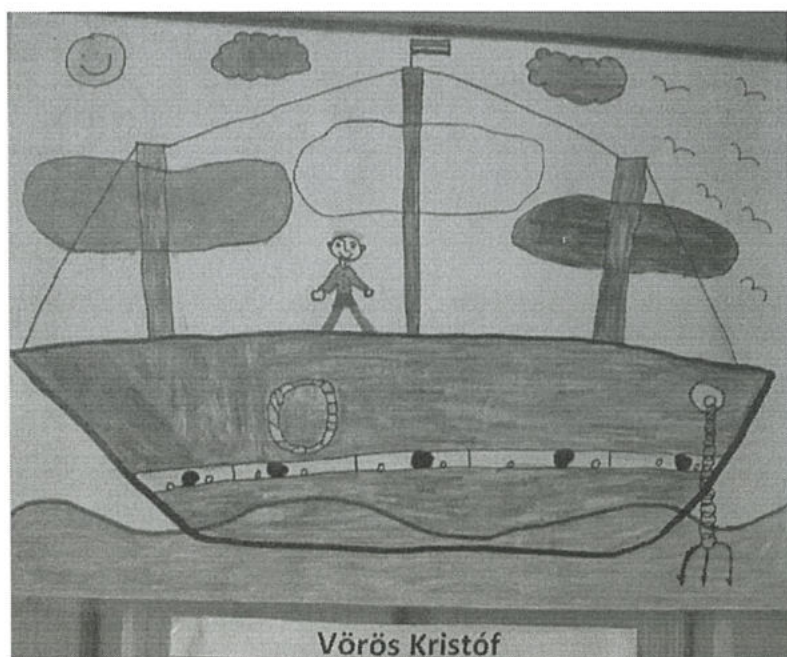
Pulai gyerekek alkotásai

Dömötör Patrik Noel

Puskás Villő

Vörös Kristóf

PULAI NÁCZIHEGY KERTBARÁT ÉS TÁJGONDOZÓ EGYESÜLET
8291 PULA, FŐ UTCA 31.
ADÓSZÁM: 1 9 3 8 3 2 8 6 - 1 - 1 9
BANKSZÁMLASZÁM: 1 1 7 4 8 0 3 8 - 2 4 8 2 2 0 1 7
VESZPRÉM MEGYEI BÍRÓSÁG BEJEGYEZTE 2930 SZÁMON 2008. 04. 24.

Pályázat a „Petőfi körtefája” oltványának elnyeréséért

Pula falu a Déli-Bakony, valamint a Balaton-felvidék határán, a Kab-hegy déli lábánál található.

A lakossága 200 lélek körüli. A környék több ősi lakott helyével együtt a török idők alatt elnéptelenedett.

A Esterházy-család devecseri ága birtokába került, akik német telepesekkel népesítették be az elhagyott vidéket.

Az újratelepülés esztendeje 1746. A falu ma is őrzi a hagyományait és a német önazonosságát.

A falu népe 1811-ben fordult földesurához, hogy biztosítson számukra szőlőművelésre alkalmas területet.

1812-ben erdőirtás után hozzá is láthattak a szőlőhegy kialakításának. A hegyet az Esterházy-család akkor született fiáról (Ignác) nevezték el Nácihegynek.

A szőlőhegyen igen szigorú szabályok, a hegytörvény szerint lehetett művelni a területet.

Ma már egy civil szervezet, mégpedig a Pulai Nácihegy Kertbarát és Tájgondozó Egyesület (PUNKTE) igyekszik összefogni a mintegy harminckét hektáros zártkertnek a gazdáit, egy-szersmind törekszik jó kapcsolatot ápolni a falu népével.

Alapszabályunk szerint a kulturális értékek ápolása, a hagyományos szőlő- és kertművelés értékeinek számbavétele a tevékenységi körünk része.

Közös kirándulásokat is szervezünk együtt a község lakóival (például: Folly arborétum, Kis-Balaton, Cuha-völgy, Komáromi erőd, Magas-Bakony).

A falu területének több mint 70%-át erdő borítja. Ez meghatározta az itteni lakosok viszonyát a természethez.

Bár egészen a huszadik század közepéig elsősorban mezőgazdaságból és erdőművelésből éltek, de emellett az erdő a mindennapjaik része volt.

Az erdei gyűjtögetés, a termékeknek a felhasználása, a gyógynövény-gyűjtés kiegészítette az otthoni kertművelést és állattartást. A falunak az éghajlata igen különleges, kissé hegyvidéki jellegű.

Ennek az élőhelynek köszönhetően a két világháború között Pulát úgy tartották nyilván, mint egy különösen finom, zamatos almát termelő községet.

A falu múltját Reményi Antal (1926–2009), a falu utolsó tanítója, majd polgármestere dolgozta fel, s a több mint harminc éve megjelenő periodikában a Nácihegyi Tükör– Spiegelben rendszeresen közölnek értékörző, értékmentő írásokat.

A falunak az értéktárában pedig a kulturális, valamint a természeti értékek egyaránt gyarapodnak.

A Nácihegyen több, már igen idős piros pogácsa almafa áll, sok parasztbarack fa terem zamatos őszi barackot, és van még fehér cseresznye is.

Emellett persze sok kertészeti árudából származó fiatal, valamint középkorú gyümölcsfa is él itt.

A 2008. évben meglátogattuk Pórszombaton Kovács Gyula tündéerkertjét, hoztunk is tőle több őshonos csemetét.

A 2000. évben egy útfelújítási pályázat kiegészítéseként őshonos gyümölcsök telepítésére is pályáztunk.

A pulai Nácihegyen hat parcellába kerültek – éppen a pórszombati Kovács Gyula erdész szaporításából – a különböző őshonos gyümölcsfajták.

A teljesség igénye nélkül: sváb szilva, aszú szilva, besztercei szilva, sózó körte, rétes alma, duránci szilva, batul alma, bőr alma, húsvéti rozmarin.

A döntően római katolikus vallású falu múltjának érdekessége az egykori szakrális világa, mely átszötte és szabályozta nemcsak az ünnepeket, de a mindennapokat is. Ehhez kapcsolódva a néphitnek, a szokásoknak a szép rendje keretezte az életet.

A régi alkalmak egy része ha el is kopott, újak jöttek helyette: a falu védőszentjének és az újborkóstolásnak összevont ünnepe (Károly–Márton nap), a Náczihegy „nevenapja”, az Ignác-nap, Falunap, Hősök napja, stb.

A Petőfi körtefája oltványának elnyerését, annak méltó helyre ültetését és gondozását, megjelölését azért is tartjuk Pula falu számára fontosnak, mert az 1848–49-es évek nagy jelentőségűek voltak a falu életében.

1848-ban adták át a falu második iskola-épületét, amely saját erőből létesült. Az épület később, a XX. század első felében, amikor egy nagyobb és korszerűbb iskola épült, olvasóköri, majd falumúzeum lett.

Kiemelkedő, hogy ebből, az akkor még csaknem teljesen németajkú faluból „a nemzet-

őrség Tapolca járási nyilvántartásában 41 pulai neve szerepelt.

E nemzetőröket a 8. számú Zala megyei zászlóaljhoz osztották be. Három váltásban a Muralpartján júliustól szeptemberig teljesítettek szolgálatot.

Az október végi honvédbevonuláskor Pula hét főt állított ki, a tavaszi újoncozáskor pedig újabb négy főt.

Két pulai honvéd halt meg a hazáért.” (Reményi Antal: *Pulai olvasókönyv.* lásd: 42. oldal)

Az eddig ismert hagyományokat törekszünk ápolni, új ismeretekkel bővíteni, azt a Spiegelben közkinccsé tenni.

E sorba illeszkednek az idős emberekkel készülő riportok a régi szokásokról (például a kenyérsütés), a természeti környezet különlegességeinek ismertetése (öreg gyümölcsfák, hatalmas méretű erdei fák a Náczihegy körül, évente egy-egy új gyógynövény vagy különleges gyümölcs ismertetése).

Pula, 2023. március 25.

Jáger István Tamás,
a PUNKTE elnöke

Meghívó

Pula község Önkormányzata, a Német Nemzetiségi Önkormányzata, a Pulai Ifjúsági Klub, valamint a Pulai Náczihegy Kertbarát és Tájgondozó Egyesület (PUNKTE)

meghívja Önt és barátait a

35. Náczihegyi ünnepre, 2023. július 29-re, szombatra.

A Náczihegyi ünnep programja:

10 órakor a templomban ünnepi misét tart Csóka János pálos szerzetes,

koncelebrál Pintér Tamás Pius SMC plébános-

Orgona: Polgár Zsófia

16.30-kor indul az önkormányzat kisbusza a falu végéről: a nyugdíjasok, mozgáskorlátozottak, fájós lábúak Szent Ignác szoborhoz felviteléről a falugondnok gondoskodik. Kérjük, jelezzék a falugondnoknak (Jáger Tamás), akik vele szeretnének tartani. Minden utcából felviszi azon érdeklődőket az ünnepségre, akik jelentkeztek és a kapu előtt várják a falugondnokot. A helyszínen székeket és padokat biztosítunk az idősebb korosztály számára. A nézők visszaszállításáról is gondoskodik az önkormányzat.

17 órakor a Szent Ignác szobor erdei színpadán tartjuk

az Ignác-napi ünnepséget

Az ünnepség a **Himnusz** közös eléneklésével kezdődik.

Szóvivők: **Néninger Jánosné Péti Mária és Néninger Katarina**

- A megjelenteket köszönti **Szenger István polgármester**
- Ünnepi beszédet mond **Bindorffer Györgyi szociológus**: „Mi svábok, mindig jó magyarok voltunk!” **A magyarországi németek identitása**
- **Dömötör Szonja és Vörös Kristóf** verset mond
- **Csukárdi Sándor és társulata** bordaloló színpadi játékot ad elő, melynek címe: **Petőfi Sándor: „Gondúzó borocska mellett...”**
- A hagyományaink folytatásaként **Jáger Tamás** Náczihegyi szőlősgazda locsolja meg a 2022. évjáratú borával a Szent Ignác-szobor lábát.
- Az ünnepséget a **Szózat** közös eléneklésével fejezzük be.

Az ünnepség után pogácsával, borral és üdítővel baráti beszélgetésre várunk mindenkit a helyszínen.

Esőhelyszín a Faluház.

Utána a pincéknél családi tábortűz, borkóstoló és csillagvizsgálás hajnalig.

Mindenkit szeretettel várnak a szervezők.